

Japonsko 2006

Leden 2007

Místo děje: *Japonsko*
Časové období: *1. 1. 2007 – 31. 1. 2007*

Zapsal: *Strašlivý Uragán*
Osoby a obsazení: *autor*

Úvod

Následují zážitky ze studijně vědeckého pobytu v Japonsku, jsou sice psané k jednotlivým dnům, ale nemělo by jít o klasický deníček. Zde jsou zápisy z ledna roku 2007.

I první den letošního roku je vyjimečně krásný, je jasno, ačkoli nijak přehnaně teplo. V jedenáct se přesunuji na kruhový objezd před JAISTem, kam pro mne po chvíli přijede opět pan Nakagawa s oběma dětmi, žena prý doma vaří. Odtud jedeme nějakými vesničkami až do té, která se jmenuje Wakodai a v níž pan Nakagawa s rodinou bydlí. Domek je celkem obyčejný, rozlohou není velký, ale je celkem vysoký, s přinejmenším jedním patrem. Vítám se tedy i s paní domu a jsem uveden do jedné velké místnosti, v jejímž rohu je kuchyň a uprostřed stůl, napolo prostřený. Hned za prahem jsem se pochopitelně musel zout. Paní Nakagawová bohužel neumí anglicky, takže když se chce na něco zeptat, musí tak učinit nepřímou. Pracuje mimochodem jako učitelka v mateřské školce. Na globusu si nechávají ukázat, kde že je to vlastně Česká republika, ještěže tam byla Praha. Zhodnotí pochopitelně, že je to hrozně daleko a vyptávají se, jak dlouho se tam letí, pan Nakagawa by však nějakou představu mít měl, poněvadž byl kdysi v Barceloně.

Na zařízení není celkem nic překvapivého, podlaha je dřevěná, v rohu nedaleko vstupních dveří je v té velké místnosti pod stropem malý oltář, nejspíš univerzální. Zajímavý mi přišel záchod, ani ne tak to, že je vybaven elektronicky ovládanými bidetem, protože to je tu celkem běžné, ale to, že voda teče do nádržky z kohoutku nad ní, nejspíš to bylo původně určené k tomu, aby si v ní člověk mohl opláchnout ruce. Tady je ale pod jejím proudem umístěna sklenička s nějakou bylinou k zakořenění. Docela mne to překvapilo.

K jídlu je jednak polévka, nejspíš nějaký vývar, v níž plavou ještě jednou uvařené rýžové koláčky, je zajímavé, jak ta konzistence proměnila chuť rýže. Kromě toho tam v podstatě plavou už jen nudličky z mrkve a z pórku nebo něčeho podobného, a pak taky taková divná hmota, o které si pořád nejsem jist, co to je, i když se to tu používá docela často, teď jsem si vzpomněl, že se to jmenuje *zoni*, ale podle webu to stejně bude v různých částech Japonska vypadat různě. Hlavní jídlo v největší míse je směs dušené zeleniny, což je taky prý tradiční novoroční jídlo, ale nepamatuji si, jak se to jmenuje, jsou v tom kousky kuřecího masa, dušená mrkev, nějaké velké houby a ještě další divné věci, možná lotosové kořeny, ty jsou tady taky dost časté, protože variace na tohle jídlo jsou v menze docela často. Kromě toho jsou tu dvě velké krabice, v nichž je pečlivě naskládaná spousta věcí, jako krevety, kousky pečeného vepřového a spousta dalších zajímavých věcí, které už si nepamatuji, těmhle krabičkám se snad říká *osechi*, taky vypadají dost různě. Ještě vedle jsou na talířku sladké černé fazole a kousky té jejich bílé obří ředkvičky. Všechno je to hrozně dobré. Zase už se ale díví, že jsem tak dobře schopen používat hůlky, nevím co si tu o nás, o Evropanech, myslí, podle mne to už dneska umí kdekdo.

K jídlu jsme měli čaj, po jídle ale kafe, k tomu nějaké sušenky, o kterých jsem doufal, že by mohly být sladké, ale to jsem se pletl, jako už tady mnohokrát. Ptám se pochopitelně na to, jak je to tady s Vánoce, kupodivu je snad většina rodin slaví, ale projevuje se to jenom tím, že dávají dárky dětem a jí nějaký vánoční dort či co. Navíc je to v podstatě jen komerční záležitost. Začali s tím po válce, zřejmě vlivem Američanů, ale obdývali to ze začátku jenom tím dortem, asi tak před dvaceti lety k tomu teprve přidali dávání dárků, a to hlavně dětem. Významnějším je pro ně Nový rok, to snad děti prozřemou dostávají trochu peněz od příbuzných. Nejvýznamnějším je pro ně ale asi *obun* v létě, kdy se bohové vrací domů, pod pojmem bohové se zde míní spíš duchové, a to i duchové zemřelých, to se obvykle schází celá rodina. Pan Nakagawa má mimochodem o dva roky staršího bratra, který pracuje jako kuchař v Kanazawě. Někdy kolem oběda dostane pan Nakagawa tlustý balíček novoročních pohlednic, podle toho, kolik jich je, několik desítek, mu snad pohlednici poslali všechny osoby, jež i jen koutkem oka zahlédl. Zarazilo mne pochopitelně už to, že mu je dnes pošta doručila, ale je to prý tradice.

Asi v jednu jdeme ven, nejprve jedeme do místní svatyně, protože správný Japonec by měl na Nový rok vykonat první modlitbu, v současnosti je to prý často i jediná modlitba. U chrámu se nejprve zujeme, abychom mohli vyjít těch pár schodů k bedně u vstupu, do níž pak každý hodíme po minci. Poté sejdem opět dolů, kde myslím, že ten kluk, zatahá za provaz a zazvoní na zvon. Potom sepneme ruce a chvíli stojíme, pan a paní Nakagawovi se možná něco modlí.

Potom jedeme do horkých lázní kdesi u Kagaonsen (aspoň hádám), dole už toho sněhu mnoho nezbylo. Tyhle jsou ale moderní, vstup stojí 600 jenů, i tak je to dost dobré, prostory nejsou koedukované, poněvadž v lázních se člověk koupe bez plavek. Voda má asi čtyřicet stupňů, pár nádrží je i venku. Konečně se zase trochu zahřeju, venku navíc pořád svítí sluníčko, tak to nemá chybu, škoda, že k tomu nemrzne, to by bylo ještě lepší. Mimochodem, jak v noci mrzlo, tak jsem se pochopitelně poránu skoro přizabil na zmrzlé vodě na chodnicích, že by tady někdo něco hrabal nebo sypal, to ne. Je tady i sauna, ale to by mi přišlo škoda chodit tady do ní.

Asi ve tři jdeme ven, před tím se ještě vysprchujeme, což se opravdu odehrává vsedě, jak jsem koukal, tak tu mají k dispozici šampón i mýdlo, hřebeny k česání, které se sterilizují ve sterilizátoru, který vypadá jako mikrovlnka, jsou tu i prodejní automaty na trenky, kdyby si člověk zapomněl čisté spodní prádlo, tak sem člověk opravdu může jít naprosto nevybaven.

Pak ještě sedíme v takové místnosti u malých stolků na podlaze a pijeme vodua jíme zmrzlinu. Mají tu (jako všude) obří televizi, na níž běží nějaký vtipný novoroční pořad. Mimo jiné tam jsou nějaké sranda sumo zápasy. Což mě přiveze k dotazu, co si to ten vítěz zápasu vždycky bere od rozhodčího, protože dostává obvykle nějakou obálku. Je o ale dost prozaické, protože dostává prostě nějaké peníze od sponzora. Některé firmy totiž sponzorují jednotlivé zápasy, kde se má utkat někdo lepší. Chvilí se tedy bavíme o sumo a o sportech. V sumo je teď v Japonsku hodně cizích zápasníků, což je trochu problém. Je fakt, že jak jsem na to koukal v televizi, tak jsem si jednoho zápasníka oblíbil, protože nebyl tak tlustý a pořád se tvářil, jako by ho to všechno otravovalo a vůbec tak smutně, přitom je to *ozeke* a nešlo mu to až tak špatně, o tom jsem pak zjistil, že je to Bulhar. Jinak je samozřejmě v Japonsku populární hlavně baseball, golf a dostihy.

Pak už jedeme zase k panu Nakagawovi, kde si nejprve trochu pinkáme s nafukovacím balónkem, a pak vytáhne pan Nakagawa pivo a vedeme řeči. Jendak o tom, kde jsme byli, vypadá to, že pan Nakagawa byl několikrát na Hawai, v Malajsii, na Novém Zélandu, na západě Austrálie, v Singapuru a v Americe, tedy na docela dost místech. Poněkud zvláštní mi připadá

jeho hodnocení, že Nový Zéland se mu moc nelíbil, protože chytá televizi a rádio hlavně z Ameriky a Austrálie a vlastně nemá nic zvláštního, v Austrálii to prý bylo podoné. Mimoto se ptám na pačinko, protože to mě opravdu zaujalo, on teda taky moc nechápe čím to je, že je to tak populární. Otec paní Nakagawové je jedním z náruživých hráčů, ale aspoň patří k těm, kteří vyhrávají. Mimoto prý Japonci i sázejí na všechno možné. Zajímavé taky bylo, že pan Nakagawa říkal, že ty pačinkové haly jsou tak velké proto, že jednak tady jsou levnější pozemky než třeba v Tokiu nebo tak, a taky že je většinou vlastní buď mafie nebo japonští Korejci, kteří mají hodně peněz.

Zmiňuje taky, že tady je bezpečno, ale že zrovna tady bývá docela dost medvědů, on ale žádného nikdy neviděl, ani opice, a to tady žije celý život, mě k obojímu stačily tři měsíce. Bavíme se o tom, co je známé o Japonsku v Čechách. Bonsaje prý tady mezi mládeží nefrčí, ještě tak nějaký druh moderní bonsaje, u kterého netrvá tak dlouho ho vypěstovat. Ikebana se ale hodně provozuje tady v Kanazawě, z květin jsou ale populárnější tulipány a jiné dovezené, než ty tradiční.

Mimoto jsme se dostali k Evropské unii a tomu, že tady ten experiment prý docela sledují, poněvadž jsou tu asi jisté snahy podobně se integrovat v těchto částech Asie, což je ale dost obtížné vzhledem k tomu, jak se politicky Japonsko, Čína a Jižní Korea zase tak nemusí. Docela mne překvapilo, že prý hodně lidí považuje čínskou měnu za tu, která se dá používat univerzálně po celém okolí. Tím se dostaneme i k místní úrovni angličtiny, která je dost tristní. Z alkoholu je tu asi nejoblíbenější pivo¹, saké už tolik ne, když už, tak jakési *šoči*, což je dvacetipět procentní druh, ale ve skutečnosti je to něco jiného, poněvadž je to destilát a nedělá se to jenom z rýže, ale i ze sladkých brambor, ječmene, cukrové třtiny a podobně. Proto je to možná oblíbené na západě Japonska na Kjúšú a podobně, protože tam se prý nedaří rýži, protože je tam moc teplo a špatná voda, spíš tam tedy pěstují sladké brambory a ječmen. Tady se naopak prý rýži daří, což je vidět. Trochu toho šoči dostávám ochutnat, pije se to s ledem a chutná to v podstatě jako slabší vodka.

Mimo jiné se mne pan Nakagawa na popud manželky ptá, jakou mám krevní skupinu, což nevím. To Japonci ví všichni, jaká je jejich krevní skupina a považují to prý za velmi důležité, protože momentálně věří, že podle toho je určována i lidská povaha. Zajímavé je na tom to, že více než polovina Japonců má tu krevní skupinu stejnou, tak by člověk řekl, že není moc o čem mluvit, přesto prý oblíbeným tématem hovoru je to, jakou krevní skupinu mají všichni kolem vás, o vlivu na osobnost pak vycházejí celé tlusté knížky, je to asi podobné jako s těmi levými a pravými půlkami mozku, o nichž jsem psal včera. Když to nyní před panem Nakagawou zmiňuji, ani ho to nepřekvapuje, možná o tom už taky slyšel. Ačkoli to s tou krevní skupinou mi připadá výrazně praštěnější.

Takhle se postupně dostaneme k večeři, k níž je rýže jako suši, jsou v ní kousky žloutku, nebo čehosi na ten způsob. K tomu jsou smažené kousky kuřete a krevet a zase spousta jiných věcí. Po jídle mne odvezou do JAISTu, našťástí řídí paní Nakagawová, která nepila. A to jsem ještě dostal na rozloučenou výslužku. Tak myslím, že se mi to dnes dost líbilo a vůbec že se začátek roku vydařil, doufám, že jsem to nevzal moc zkrátka.

Čtvrtek 4. ledna

Začátek roku je stále poněkud volný, dneska byl první pracovní den, ale i tak mi Hiraishi říkal, že do kanceláře dneska ani zítra moc nemusí, protože vůbec hodně lidí ty dva pracovní dny zřejmě ignoruje. On sám šel v jedenáct na projev pana prezidenta², potom ještě před polednem jde někam pryč. V pondělí je navíc zase nějaký svátek, tentokrát snad oslavuje vstup dětí do dospělosti.

Zajímavé mimochodem je, že tu noviny vycházejí ve svátek, ale občas nevycházejí den po svátku, což je celkem logické, protože ty by se měly chystat ve svátek, kdy mají mít zaměstnanci volno. Dneska jsem v nich ale zase narazil na dvě zajímavosti, jeden článek se týkal sousedů, v Číně totiž ve snaze vychovat obchodníky k větší slušnosti a přívětivosti zavedli zákon, který by měl postihovat obchodníka, pokud se k zákazníkovi nebude chovat jak se patří. To samozřejmě v předtuše přílivu turistů v příštím roce, kdy by měl Peking hostit olympijské hry. Není ale úplně jasné, jakým způsobem budou hříšníci postihováni. Jedna dvaceti šesti letá prodavačka to na závěr přivítala, protože má sama neblahé zkušenosti z návštěv jiných obchodů, ale vzápětí dodala, že by měli být postihováni i nevychovaní zákazníci.

Další zajímavý článek je už z Japonska, jmenuje se *Women expect to keep working, excel* a věnuje se současné situaci žen na japonském pracovním trhu. Jenom si to tak shrnu, poněvadž jestli máte zájem, můžete si ho přečíst sami. Vypadá to, že si vedení země i různých firem začíná uvědomovat důležitost žen pro jejich rozvoj, a to i v souvislosti s tím, že Japonců a tedy i pracovních sil, začíná pomalu ubývat. Snaží se proto vytvářet jim podmínky pro to, aby se mohly po dětech vrátit do práce dříve, než bylo obvyklé. Zatím přestože jsou mnohdy ženy přinejmenším stejně vzdělané jako muži, kolem sedmdesáti procent z nich opouští ve chvíli otěhotnění práci, uvědomujíc si, že by si je tam stejně nechtěli nechat. Od roku 1986, což je celkem nedávno, teprve platí zákon o rovných příležitostech. Chování některých firem je opravdu, ehm, inspirující. Například Japan Personal Computer Co., což je malá programátorská firma z Jokohamy a která je zde zřejmě uvedena jako kladný příklad, vítá pracující matky s otevřenou náručí, z jejich jedenácti zaměstnanců osm tvoří matky, z nichž asi nejedna pracuje doma. Kromě toho prý programátoři mají sklon k časté změně zaměstnání (a to i v Japonsku), což tolik neplatí pro pracující matky. Prezident společnosti, pan Hiroharu Matsui si navíc pochvaluje, že pracující matky jsou, cituji: „...less demanding when it comes to work conditions, including salary, because few companies are friendly to mothers with small children.“ Jinými slovy, díky tomu, že jiné firmy se s matkami žádajícími o práci nebudou ani bavit, pro nás odvedou stejnou práci jako muži, dáme jim poloviční

¹To asi nikdy nepochopím, že je v tolika zemích pivo nejoblíbenějším nápojem, a přitom se ho neobtěžují naučit vařit. Tady je to podobné, tohle zrovna ani nepění a nemá v podstatě žádnou chuť.

²JAISTu, pochopitelně

platy, horší pracovní podmínky, a i tak se budou cítit šťastné a nás ještě budou oslavovat, jak pěkně se k nim chováme. Člověk pak chápe další slova pana prezidenta, v nichž prohlašuje, že by byla věčná škoda ženy nezaměstnávat, protože jsou přece poklad.

Pochopitelně jsme ale v jiném prostředí, než v naší volnomyšlenkářské a dekadentní Evropě, zde například když žena vstupuje do zaměstnání, ani ji nenapadne, že by se jednou mohla vypracovat k nějaké vedoucí pozici, a když se tak stane a dostane podobnou nabídku, většinu Japonek to pouze vyděsí, muži se na to naopak od vstupu do firmy připravují. Ačkoli se to přece jen začíná trochu měnit, od (formálního) zrovnoprávnění žen na pracovním trhu je to koneckonců jen dvacet let, a tak teprve nyní se ženy, které tehdy začaly pracovat, začínají prosazovat na vyšších místech. Na důkaz toho, že k tomu dochází, v březnu plánuje společnost Nikkei Home Publishing začít s vydáváním nového časopisu určenému dámám ve výše postavených vedoucích pozicích.

Konečně to jak je to tu s rovnoprávností naznačuje už podtitulek článku *Foes of female reign bask in prince's birth*, v němž jakýsi konzervativce prohlašuje, že výhradně mužské následnictví musí být zachováno za každou cenu. Jaká cena by to měla být, kdyby se letos v září nenarodil přece jen po dlouhé řadě dívek v císařské rodině i chlapec, se neodvážím spekulovat, nejspíš by byla žena korunního prince zapuzena a korunnímu princovi by byla vybrána vhodnější žena. Ačkoli v zemi vědy by možná přišlo na řadu umělé oplození s výběrem vhodného embrya, přece jen jsme v jedenadvacátém století

Ve tři hodiny dávají v televizi Sen noci svatojánské od Jiřího Trnky, hádám, že to bude jediný český film za hodně dlouhou dobu. Přece jen vidět v Japonsku český film s japonskými titulky, to se jen tak nepoštěstí, takže si to pochopitelně nenechám ujít.

Neděle 7. ledna

Tento rok je mimochodem kromě toho, že jde, jak jistě víte, o mezinárodní heliofyzikální rok a mezinárodní rok polárních oblastí³, také rokem prasete. Ačkoli podle tradičního čínského kalendáře je snad začátek roku až osmnáctého března, takže je to poněkud zmatené. Ať tak či onak ve městě Uwajima na ostrově Shikoku, to chtěl nějaký divoký vepř nejspíš lidem trochu připomenout a začal zběsile běhat po městě, až dokud jej hrdinní členové místního loveckého sdružení neodstřelili.

Dneska jsem narazil na článek: *Four sent to the gallows*, podle nějž 25. prosince poslali Japonci hned čtyři provinilce na šibenici, celkem to dokresluje skutečnost, že Vánoce tu opravdu nemají hlubší význam. Asi si budu muset k těm článkům lokální kopie, aby je ještě nesmazali.

Teda to, že pouštějí vodu do sněhu bych ještě pochopil, ale to, že tu vodu pouštějí i když ani neprší a po sněhu není ani památka, to už mi přijde fakt vadné. V bazénu měl dneska jednu dráhu vyhrazenou nějaký spolek vodního póla, teda aspoň to tak vypadalo podle toho, že si tam kluci ve dvojicích pinkali s míči a jako by si bránili a tak. Nechápu jenom, jak si mohli vystačit s jednou dráhou, a to ještě od půl jedné do půl čtvrté, teda docela dlouho. Jo, a začal nám další turnaj v sumo.

Pondělí 8. ledna

Včera sice v předpovědi varovali, že na západním pobřeží včetně Ishikawy má do dnešního večera napadnout až osmdesát centimetrů sněhu a má být silný vítr a kdesi cosi, ale zatím sice trochu přišlo, vločky však nevidět.

Třicátého prosince ubil jedenadvacetiletý Juki Muto svou o rok mladší sestru Azumi dřevěným mečem, protože mu řekla nelichotivé poznámky o jeho studijních schopnostech. Jeho otec je zubař, jeho starší bratr je zubař, nevím co studovala Azumi, ale její vysoká škola lituje, že přišla o studentku s tak zářivou budoucností. A v takovéhle rodině se chudák Juki už tři roky po sobě neúspěšně pokoušel dostat na zubařskou vysokou školu. A rodiče do něj nepochybně hučeli, ať se snaží, že jim dělá ostudu, kdoví, jestli ho nenutili jít právě na tuhle školu. Vysoké školy se tu zřejmě berou dost vážně a to, jakou vychodíte rozhodne o vašem osudu pro zbytek života. Podle všeho je však sice obtížné se na ně dostat, dokončit je už tak těžké není. Se sestrou se po stejnou dobu akorát hádají a nemluví spolu a pak si ona začne den před koncem roku říkat dost divnou větu, které úplně nerozumím: „You say you have had poor scores (only) because you don't work hard (enough). But I doubt it. I have a dream, but you don't.“ Lépe řečeno, přeložit si ji umím, ale nechápu, jak si to někdo může vykládat jako útok na svou osobu. Vystresovaný Juki to zřejmě viděl jinak.

Mimochodem, to jsem sem zapomněl napsat, že v té učebnici se přece jen vyskytlo i jiné slovo pro *gáru-frendu*, totiž *kanodžo*. No nic, asi vyrazím do Kanazawy do nějakého muzea, abych si ve svátek užil trochu kultury.

Na druhý pokus se mi opravdu podařilo doběhnout včas na autobus a dojet do Kanazawy podívat se do prefekturálního muzea umění, jednak tam mají stabilní výstavu různé staré keramiky, krabiček, soch a obrazů, jednak tam měli zrovna i nějakou zvláštní výstavu jakéhosi místního umělce, bylo to celkem zajímavé.

Úterý 9. ledna

Včera jokozuna Asašoriju po osmnácté porazil soupeře v zápasu, ale dneska jeho vítěznou řadu ukončil Dedžima, což je momentálně jenom maegašira, taková potupa. Ale můžete být klidní, šance na celkové jokozunovo vítězství nejsou nijak umenšeny, protože aspoň jednu porážku už utrpěli všichni na úrovni ozeki. Kotoošu, což je můj oblíbenec, už dvě, i když dneska mě

³To bude asi na rozloučenou, když podle odhadu britských vědců má jít současně za nejteplejší rok za posledních sto let.

rozhodčí trochu naštal, poněvadž podle kamery mi připadalo, že se maegašira Homašo dotkl země o trochu dřív. Teď jsem koukal, jak jsou vlastně všichni mladí, i Asašoriu, který se v sumo už musí nějakou dobu pohybovat, když se tak vypracoval, se narodil v roce 1980, ačkoli mezi ozeki je i jeden pětatřicetiletý a dva třicetiletí, ale jinak jsou spíš mladší. Přitom mi všichni připadají starší než kolik jim je.

Středa 10. ledna

Už pár dní rozebírají lešení, které kdysi postavili kolem velké části budovy. Pozoroval jsem dnes jednoho dělníka, jak přelézá ze sedmého do šestého patra po jakýchsi příčlech, které jsou na vnější části toho lešení. Pršelo, dělník měl na rukou gumové rukavice a nebyl nijak zajištěn. Stačilo mi to jen vidět, abych si pomyslel, že mu nejspíš na životě příliš nesejde. Aspoň mám zase pěkný rozhled do okolí, jenom kdyby místo toho deště padal sníh, aby to okolí nebylo tak fádňí a stále stejné.

Čtvrtek 11. ledna

Teda ve zprávách se to poslední dobou hemží vraždami. Překvapuje mě, že to nejsou nijak loupežné vraždy, či dílo maniaka. Po bratrovi, který rozřezal svou sestru na kousky, tentokrát prozměnu mladá žena ubila manžela, s nímž byla sezdána asi tři roky, poté jej rozřezala a jednotlivé části rozvezla po blízkém i dalekém okolí. Tady aby se snad člověk bál žít v nějaké rodině. Ve zprávách navíc takovýmhle událostem věnují vždycky nejméně deset minut, takže se to nedá minout.

Jsou objektiv a Objektivy, včera jsem si byl pro fotky a jasně jsem to viděl, zvláště když si kliknete podruhé, abyste viděli tu velkou verzi, tak je tam vidět docela podstatný rozdíl v zrnění, a to je to jenom naskenované, prostě jsem nadšen.

Pátek 12. ledna

Dneska jsem v novinách narazil na článek o iPhone, což by nebylo nic divného, poněvadž takových je teď docela hodně. Na rozdíl od ostatních ale tenhle celkem realisticky zdůvodňoval, že Japonci z něčeho takového odvázaní asi moc nebudou, poněvadž za stejnou nebo nižší cenu už dnes používají víc než to, co Apple ohlašuje jako znovuvynalezení telefonu⁴. Což je teda fakt, poněvadž mě to inspirovalo, abych zběžně skouknul, co se tady tak prodává. Japonci jsou totiž telefony snad posedlí, když tu člověk jede nějakou dopravou, tak všichni kolem zuřivě něco do telefonů ťukají, nebo z nich čtou, telefonovat je člověk nevidí zase tak často, oni to ale mají často v dopravě zakázané. Dost často ten telefon používají i jako mp3 přehrávač, GPS, podle všeho už na tom čtou i knížky a hlavně komiksy, o televizi a internetu ani nemluvě. Nedávno jsem v novinách narazil i na zprávu o tom, že jedna z těch společností snad začala prodávat dětský telefon s GPS, který umožní rodičům sledovat, kde se jejich ratolest nachází (přesněji, kde se nachází její telefon, ale je fakt, že tady by se sotva kdo od svého telefonu jen tak odloučil).

Neděle 14. ledna

Dnes se odehrával novoroční dýchánek, pořádaný svazem mezinárodního přátelství z Tatsunokuchi, v angličtině *Tatsunokuchi International Friendship Association*, který je důležitý tím, že právě on pořádá i ty hodiny Japonštiny a s tím související akce, o kterých jsem psal. Tohle je tedy další z nich, už jsem nám o ní říkala paní Izumi (aspoň myslím, že se tak jmenuje), na poslední předvánoční hodině, ale Bonnie tam zrovna nebyla, takže to s překladem do angličtiny bylo slabší, i tak jsem aspoň pochopil, že se mám dostavit na zastávku toho JAISTového autobusu dnes ve tři čtvrtě na deset a že vstupné bude pět set jenů.

Na zastávce na nás čeká opět několik aut, se mnou se do něj dostane ještě jeden číňan a jedna číňanka, se kterou jsem kupodivu jel v autě už na tu výrobu rýžových koláčků, asi bych to ani nezmiňoval, ale kromě toho, když jsem byl pak asi dvakrát na večeři v menze, tak jsem si všiml, že tam asi po večerech vypomáhá, poněvadž tam pomáhala s nandáváním jídla na talíře. To jsem totiž poslední dobou zjistil, že radši snesu víckrát denně rýži, než jejich ne zcela vydařené pokusy o chleba. Už i když mám v obchodě chuť na svačinu, tak si radši kupuji ty rýžové trojúhelníčky, než abych hledal něco od pečiva. Nejdřív jsem si, přiznávám se, nebyl moc jistý, jestli je to tatáž osoba, protože ačkoli už si troufám tvrdit, že v rozeznávání jednotlivých japonských či čínských obličejů už jsem na tom lépe než průměrný Evropan, stejně mi to činí problémy. Takže jsem se ujistil až na podruhé, když jsem slyšel její hlas, stejně jako všechny ostatní osoby za pultem totiž říká sborové *šarimasé* následované po chvíli *arigatō gozaimas*. Kromě toho jsem si pak všiml, že jsem ji náhodou při té výrobě koláčků vyfotil a pak poznal její kraťasy. Většina Japonek v určitém věku tu totiž nosí i v zimě krátké kalhoty a pod nebo nadkolenky. Když už jsem u toho, taky mi přišla na první pohled docela vysoká, ale protože i tak je o kousek menší než já, tak je to prostě tím, že jinak jsou tu všichni tak malí. Vůbec musím říct, že tahle země v jistých ohledech působí kladně na mé sebevědomí, jednak si nemusím připadat vzhledově obyčejný a ještě si připadám celkem vysoký.

Dýchánek se odehrává v budově místního úřadu v Tatsunokuchi. Při vstupu dostaneme každých lepenku, na kterou si napíšeme jméno a nalepíme na oblečení. Kromě toho nás rozdělí do šesti družstev, já jsem Áčko. V sále jsou vyznačeny opět lepenkami

⁴Přijde mi to zvláště vtípné v souvislosti s útoky téhle firmy a hlavně jejích fanoušků na Microsoft a jeho nová windows. Když si k tomu člověk přidá, že i název iPhone ukradli Cisco, tak co by taky člověk chtěl. Vůbec, jak poslední dobou sleduji občas macovské servery a diskuzní fóra, zjišťuji, že běžný uživatel maca je snad ještě vyšinitější než běžný uživatel Linuxu, dokonce snad i než běžný uživatel FreeBSD, což už je co říct.

prostory pro jednotlivá družstva. Zahlédl jsem tu kupodivu i Tanga, což je jeden z Hiraishiho studentů, kromě toho jsem se tu konečně seznámil se svými sousedy, což je také čínský pár, Číňanů je tu totiž celkem pochopitelně většina. Jsou tu také jako postdoci, ji jsem si už z chodby zapamatoval celkem rychle, poněvadž je pěkná. Kromě toho tu vidím i několik dalších cizinců, co jsem viděl i na té výrobě koláčků.

Dýchánek má nicméně celkem přesně určený program, který dostaneme i vytištěný na papíru. Po chvíli volné zábavy, během níž si přebíráme provázky, po půl jedenácté však začne program projevem předsedy svazu mezinárodního přátelství, pana Konyi. Vzhledem k tomu, že byl v japonštině, mohu se jen dohadovat, že nás tady prostě přivítal. Poté již jsme rozděleni do zmíněných družstev, z nichž každé dostane koš s míčky, postaví se do kruhu a ty míčky do koše hází, později se ukázalo, že šlo asi o trénink na odpoledne. Ačkoli hlavním účelem nejspíš bylo, abychom vzájemně poznali, kdo vlastně v tom družstvu je. V tom áčkovém družstvu je ještě jeden Číňan, ještě jedna Číňanka s děckem, kupodivu neumí japonsky, to i víc Číňanů nebo jiných cizinců, tak v tom aspoň nejsem sám. Potom je tu spousta japonských dětí a ještě asi dva Japonci, asi členové toho svazu.

Potom následuje produkce hry na šamisen a zpěvu lidových písní. Ta hra na šamisen je docela zajímavá, nejdřív hraje celé kvarteto, potom asi dvě nebo tři písničky hraje jeden pán, k čemuž zpívají postupně dvě dámy v kimonech. Jedna z nich pak i tančí. Ten pán mezi tím říká, že je to podruhé, co takhle při podobné mezinárodní akci hrají, a také popisuje nástroj. Něco z toho Bonnie, která je jednou z moderátorek, překládá do angličtiny, proto to vím. Potom nás postaví do kruhu, do středu přitom s voláním *nihondžin* zavolají členy svazu do středu, kde utvoří menší kolečko a začnou tancovat na hudbu dokolečka, k čemuž se později přidáme i my, pohyby si jistě dokážete představit ale mě přišly tak složité, že jsem je stejně jaksi neovládl.

Poté je podlaha pokryta novinovými papíry a přineseny štetce, misky na tuš, tradiční ručně vyráběné papíry, neboť dalším bodem programu je, abychom si kaligraficky něco napsali. V mém případě se z pochopitelných důvodů může možná vzdáleně jednat o grafii, rozhodně však nikoli kali. Nicméně nejdřív zkusím nějaký znak, o kterém dodnes nevím, co znamenal. Poté svoje jméno a slovo *čeko* se zřejmým významem. Obojí je v katakaně, takže to není moc těžké. Konečně se pochopitelně zeptám jednoho kluka, jak by se napsal strašlivý uragán, i když už jsem si před tím něco našel, ale nevím, jestli je to úplně správně. On si tím však také není jistý, protože je to asi Číňan, nakonec si však za pomoci všestranného telefonu, kde má zřejmě i slovník, najde nějaké znaky, vyjde mu z toho stejně několik verzí, tak čert aby se v tom vyznal. Ale zkusím si i to. Když už si každý něco napíše, postavíme se všichni do velkého kruhu a postupně každý ukáže, co napsal a představí se. Je tu celkem asi čtyřicet lidí, a tak to chvíli trvá. I ty malé japonské či čínské děti uspěly výrazně lépe.

Když ten nepořádek zase uklidíme, roztaháme po sále stoly, z nichž složíme celkem šest větších stolů, na nichž potom po skupinách obědváme, kromě toho, že si dojdeme na chodbu pro malou petku čaje, jakýsi karbanátek v housce se sójovou omáčkou (ta by tu samozřejmě nemohla chybět), a cosi jako větrník, máme na stolech velkou mísu suši, kterou vytvořili dětští dobrovolníci, jak jedna moderátorka nahlas říká. Postupně zjišťuji, že suši tu má dosti široký význam, jako jediný spojovací prvek jsem zatím vyzoroval tu nakyslou a zvláště upravenou rýži, ale nemusí to nutně mít určitý tvar, ačkoli se určitě každé zvláště jmenuje. K tomu máme ještě v termoskách i teplý čaj a na tácu malé balíčky s sušenkami, buráky a podobně. To je totiž další ukázka místní posedlosti obalováním, protože v každém balíčku je asi tak jedno sousto, které si člověk před požitím musí tedy rozbalit. V obchodě se to dost často prodává tak, že ty malé balíčky jsou ještě v jednom velkém pytlíku.

Vedle mne sedí jeden Japonec, Nyshii, který pracuje tady na úřadě a umí anglicky, ačkoli paní Izumi se mi pokoušela namluvit, že Nyshii je z Indonésie a jak umí pěkně Japonsky. To byl ale vtip, když se mě předtím ptala, jestli je pro mne japonština těžká. Nyshii tedy může překládat ostatním Japoncům u stolu, kteří anglicky neumí tak dobře. Jednak se ptá té Číňanky s malým dítětem, odkud je a co tady dělá, na což jsem pyšný, poněvadž i bez jeho překladu bych věděl, že když ona řekla *researcher*, on to přeloží jako *kenkjúša*, což si samozřejmě pamatuji jen díky důležité větě: (*Watashi wa*) *JAISTo no kenkjúša des*. Tu jsem se naučil už na první nebo druhé hodině. Potom se ptá i mne, nikdo u stolu kupodivu neví, co je to postdoc pozice. Po chvíli si sem přisedne i paní Izumi, která obvykle na těch hodinách japonštiny informuje o těch důležitých věcech. Ptá se mě jak se mi tu líbí a tak. Nyshii mu je taky třicet, paní Izumi je padesát, a tak je seniorka, kterých si tu váží, jak Nyshii říká. Paní Izumi také zmiňuje, že tady jsou sice lidé takoví, že když budete chvíli bezradně postávat, najde se někdo, kdo se vám pokusí poradit či pomoci, zato Tokiu je to jiné, což by se dalo celkem čekat. Ke konci oběda si zase přebíráme provázky, asi je to tu populární.

Po jídle zase stoly složíme a následují další hry. První je docela zajímavá. Na tabuli jsou připevněné obrysy obličejů a vlasů. Jako prvního mne před jeden postrčí, jsou tam zrovna dva, k tomu druhému postrčí tu sousedku. Pak nám zavážou oči, abychom nic neviděli, do ruky mi vrazí fixu⁵. Potom mi nastaví ruce asi tak k místům uší a postupně musím poslepu nakreslit nos, oči, ústa, obočí a uši. Ve výsledku je sice poznat, že jde o obličej, ale jednotlivé části nejsou úplně na svých místech. Potom se u toho vystřídá víc dvojic, pozorovat to je docela sranda.

Potom se konečně ukáže, proč jsme byli rozděleni do těch družstev, protože teď mezi sebou soutěžíme. Na první soutěž zase postrčí nejdřív mne, protože z družstva musí být dva, jako druhá je ta čínská vědkyně. Ještě na startovní čáře se shodneme na tom, že japonský projev k tomu, co máme dělat, nám nic nepřinesl, Bonnie to sice pak řekne i anglicky, ale i tak jsme poněkud pomalí v rozjezdu, poněvadž nám úplně nedochází, co a jak. Družstva mezi sebou soutěží po dvojicích, takže kromě nás ještě současně soutěží dvojice z družstva B, jde o to, že před odstartováním nám ukážou dvě karty, myslím, že šlo zrovna o kárového krále a křížovou trojku. Každé družstvo má o kus dál vlastní sadu karet položenou a zamíchanou lícem dolů asi jako neuspořádané pexeso. Po odstartování máme za úkol co nejrychleji najít tu dvojici, kterému družstvu se to podaří rychleji, tak dostane deset bodů. My jsme pochopitelně nedostali nic. A to ani v druhém pokusu, kdy nás nahradila jiná dvojice. Naštěstí

⁵Nevím, jestli mám zmínit, že když se mne Bonnie ptala, jakou chci kreslit barvou, vybral jsem si automaticky zelenou, začínám si myslet, že v tomto směru nejsem úplně normální.

nás bylo dost, tak už jsem mohl zůstat pozorovatelem.

Další soutěž spočívala v tom, že proti sobě stanuli dva soutěžící každý z jiného družstva a chytily každý dva rohy novinového listu. Po odstartování trhli a komu zůstal větší kus papíru, vyhrál dvacet bodů. Tak tady jsme také nezískali ani jeden bod. Třetí soutěž mi ovšem přišla nejpraštější, každý ze dvou soupeřů dostal do ruky krokoměr, nebo si aspoň myslím, že nemohlo jít o nic jiného, byla to prostě krabička, která počítala, kolikrát se s ní zatřásla a výsledek v sobě ukrývala na displeji. To bylo i účelem na počítání tuším do třiceti každý třásl svou krabičkou a kdo natřásl nejvíc, tak vyhrál dokonce třicet bodů. I po tomhle jsme byli na nule.

Konečně poslední soutěž spočívala v tom, že se celé družstvo postavilo na čáru, kus dál se postavil koš a každý dostal míček. Potom se počítalo do třiceti a cílem bylo dostat co nejvíc míčků do koše, házet se ale muselo od čáry. Netrefené míčky se mohly sebrat, donést k čáře a zkusit to s nimi znovu. Když jsem to pak pozoroval, tak některé děti prostě usoudily, že je cílem dostat do koše co nejvíc míčků a házely je tam rovnou i po několika, a to i po konci limitu, tak je zase museli jejich rodiče vyhazovat. Tak jsme nakonec získali celých sedm bodů, vítězné družstvo, tuším E, jich nasbíralo jenom o necelých sto čtyřicet víc, dokonce dostali nějakou cenu.

Tak to je všechno a pomalu se zase rozjíždíme, ještě si vyslechneme závěrečnou řeč místopředsedy svazu pana Komury, nasedneme zase do aut a jedeme zpět, konec je podle plánu po půl druhé. V autě se mě paní řidička, bohužel si nepamatuji jméno, ale i ona učí v těch hodinách japonštiny, ptá jestli mi tu chutná, jestli si vařím a nebo kde vlastně jím. To že jím v menze si vzpomněla i ta Číňanka, říkala to sice jen japonsky, ale z kontextu jsem to pochopil. Ten kluk, který sedí vedle mne vzadu taky neumí japonsky, a tak jsem z jeho odpovědi na podobné otázky pochopil, že on si hlavně vaří sám čínská jídla, což mi přišlo zajímavé. To jsou tu vůbec dost populární otázky. Mám podezření, že se prostě Japonci chtějí nechat ujišťovat o svých úspěších. Což mi připomíná, že i pan Nakagawa se hrozně zajímal, jestli je Japonsko u nás populární a proč. Ptal jsem se ho tehdy taky, co se ví v Japonsku o České republice, ale asi nic, on neznal ani žádného fotbalistu nebo hokejistu. Kromě dotazů na popularitu říkal, že si spousta Japonců myslí, že jsou příliš malý národ na to, aby mohli ekonomicky ve světovém měřítku vítězit a vůbec měl takové řeči, jako by se chtěl nechat přesvědčovat, že Japonci jsou všude populární a ve všem vítězí, což jsem mu i dopřál. Mimoto si v souvislosti s (ne)úrovní místních cizojazyčných dovedností povzdechl, že sice mají milou povahu, ale že se holt nedomluví. Ačkoli teď mne napadá, že by se jim stejně do budoucna místo angličtiny spíš hodila čínština, tak je člověk ani nemůže moc vinit z toho, že anglicky neumí, poněvadž to pro ně asi není moc perspektivní jazyk. Z druhé strany neumí ani čínsky ani anglicky, jenom japonsky, což už je poněkud tristní. Zajímavé taky je, že ti čínští studenti, jako třeba Tang, sice umí celkem plynně japonsky, ale s angličtinou na tom nejsou nijak lépe, než kdyby prošli japonským vzdělávacím cyklem.

Protože to skončilo celkem brzy, jdu si ještě zaplavat, v autobuse sedí i ta Číňanka z auta, ale v Tsurugi vystupuje ještě před nádražím. Cestou zpátky jsem si pak koupil k večeři suši, protože jsem zjistil, že je to fakt dobré. Kromě sojové omáčky k tomu dávají občas i takovou křenovou pastu, o které jsem si sice podle chuti nejdřív myslel, že jde prostě o křenovou pastu, ale podle všeho se jedná o *wasabi*, čili japonský křen. Podle mne to je pořád normální křen, poněvadž to tak chutná, ale podle různých stránek na webu to má být něco speciálního, obsahuje isothiocyanates, které mají blahodárné efekty omezování růstu mikrobů, proto se asi tradičně dával k mořským rybám, zvláště syrovým.

Pondělí 15. ledna

Hiraishi nemá na vědu čas, protože musí do konce fiskálního roku, tedy konce března, utratit ještě celých devět miliónů jenů a dělá mu to těžkou hlavu. Říkal jsem si, že vám to určitě přijde zajímavé.

Úterý 16. ledna

Na japonštině jsem se dozvěděl zase další zajímavosti, tak Bonnie se učila japonsky na vysoké v Torontu, přijela sem až vloni v srpnu a teď je tu zřejmě na dva roky, dalo by se říct na praxi. Před Vánoce tu dělala nějakou zkoušku, k čemuž podotýkala cosi jako, že to nebylo jednoduché, protože japonština má hrozně moc různé gramatiky. Každou neděli jezdí do Kanazawy do protestantského kostela, zřejmě je tam těch koselů víc, ačkoli jsem si za celou dobu žádného nevšiml, prostě asi nejsou na hlavních ulicích. No, a co si budeme namlouvat, kostel jsem ani nehledal. Ačkoli v Kjótu jsem jeden viděl, protože byl na hlavní, vypadal dost moderně. Josef k tomu podotkl, že tady v JAISTu zná kohosi ze Sýrie, kdo také jezdí každou neděli do Kanazawy do kostela, ale nejspíš do katolického. Ten kostel, do kterého chodí Bonnie, provozuje bohoslužby v japonštině, ačkoli se tam pár cizinců prý občas objeví. Josef jezdí do Kanazawy pro změnu každou sobotu, protože tam chodí ještě na jiný kurz japonštiny.

Mimochodem, minulé úterý se změnila agentura sebeobraných sil v ministerstvo obrany, které má v popisu práce mimo jiné i zodpovědnost za účast na mezinárodních mírových misích OSN.

Čtvrtek 18. ledna

Změna Agentury pro obranu na ministerstvo Obrany se k vám možná dostalo i z našeho tisku, ale nejspíš se k vám nedostala zpráva o změně zákona o vzdělání (Education Law), která mi přišla také dost zajímavá. Zatímco dle verze vydané roku 1947 měli být žáci vychováni k respektování hodnoty jednotlivce (to tam museli vnutit Američané, nedokážu si představit, že by

si tam Japonci přidali něco podobného sami od sebe), nyní se vracejí k tradičnějšímu pojetí a podle verze vydané patnáctého loňského prosince již mají být žáci vychováni k respektování tradic, kultury a lásky k národu a vlasti.

Neméně zajímavý je článek LDP *conventioners sing praise for Abe, visits to Yasukuni*. Ilustrativní foto je opravdu ilustrativní. Svatyně Yasukuni se dostala právě díky místnímu premiérovi do nechvalného povědomí. Jde o svatyni, kde jsou uloženy ostatky hrdinů, kteří padli za vlast, druhou světovou válku nevyjímaje, není proto divu, že pravidelné návštěvy pana premiéra v této svatyni se netěší přílišnému nadšení ze strany Číny a ani jedné z Korejí. Podle tohoto článku nevidí ani významní členové LDP, tedy vládnoucí liberálně demokratické strany, nic špatného na návštěvách pana premiéra v Yasukuni, oni i pan premiér v nich tedy podle všeho budou i nadále pokračovat. Pan premiér navíc doufá, že právě tento rok učiní Japonsko další velký krok k jeho vysněnému krásnému národu. O tom, že s tím souvisí změny ústavy není pochyb i podle tohoto článku. Tím, jakým směrem by měly změny jít, se pan premiér nikdy moc netajil.

Hodí se připomenout, že poslední dobou se vedou vážné diskuze o tom, jestli by se Japonsko nemělo stát dalším stálým členem rady bezpečnosti.

Pátek 19. ledna

Dneska se mi podařilo předběhnout motorku, což je opravdu úspěch. No dobře, nebyla to možná ani motorka, spíš takové vozítko asi jako babeta a jelo děsně pomalu, takže pes, který vedle něj volně běžel se po mně stačil zvědavě koukat. Byl mimochodem velmi pěkný, celý bílý a chundelatý. Ale stejně to zní hezky.

Taky jsem se dostal z tužky na inkoust, vyhlášuji při té příležitosti soutěž o to, kdo uhodne, co to znamená, pokud možno i s odpovídajícím datem. Vítěze, potkám-li jej, pochvalně poplácám po rameni.

Sobota 20. ledna

Vzhledem k tomu, že na levé běhací botě si na mě otvírá hubu žralok, nezbývá mi, než se vydat koupit si nové. Cestou do Kanazawy jsem v autobuse potkal Josefa, který tam jede na tu svou hodinu japonštiny. Prý jsou to soukromé hodiny v jakési jazykové škole, hodina stojí něco přes dva tisíce jenů. O víkendu totiž nemají žádné hromadné hodiny, ty mají dvakrát v týdnu, ale vzhledem k tomu, že je to z JAISTu z ruky, chodí tam Josef v sobotu. Pochvaluje si, že se kvůli tomu dostane pravidelně do Kanazawy. Vypadá to, že ten jeho grant jakési japonské agentury jej omezuje ve výjezdech do zahraničí, za ty dva roky může strávit mimo Japonsko šedesát dní, případně sto dvacet, ale pak mu dají méně peněz. Počítají se do toho i konference a jiné služební cesty, což je mi trochu nepochopitelné. Kromě toho se bavíme o vědecké kariéře v Německu. Prý tam nemají ani odborné asistenty, ani docenty, jen profesory a postdoky, aby se člověk stal profesorem, musí však za sebou mít jisté množství vědecké práce. Kdy a za co ji má vytvořit, není mi zcela jasné. Prý to ale vede k tomu, že nakonec hodně mladých německých vědců odchází do zahraničí, poněkud prý do Británie, kde i Josef předpokládá skončit, neboť nedoufá, že by jej v Německu někde přijali, když není profesor a věnuje se nějaké speciální oblasti, na které se v Německu neuznávají tolik lidí.

Nákup bot se ukazuje jako celkem bezproblémový, poněvadž v obuvi je milá a ochotná prodavačka, jak jinak koneckonců, když jsem v Japonsku. Umí i pár slov anglicky, ačkoli hlavní část konverzace se skládá z gest a úsměvů. Ještě jsem chytil třicetiprocentní novoroční slevu, a tak mě přišly ty boty jenom asi na šest a půl tisíc. Jenom jsem si pak uvědomil, že jsem si koupil sice bezva boty do terénu, ale je nutno si přiznat, že toho normálně nejvíc naběhám po asfaltu, a tak si asi zítra pojedu koupit ještě jedny. Nějaký čas strávím v audio video obchodě, sice už vím, které cédéčko bych chtěl, ale nějak jej tu asi nikde neprodávají, nebo je nemůžu najít. Nejvíce tu mají japonského popu, což je něco příšerného.

Cestou zpět se chci pokusit podívat se u moře na západ slunce, dnes je totiž v podstatě jasno, teplo a úplně jarně. U JAISTu už vykvetlo i odkvetlo několik pampelišek. Ale samozřejmě nechytinu správný vlak, potom sice vystoupím o stanici dřív, ale od ní se zase dá těžko dostat k moři. Dojdu k dálnici, potom podle ní musím jít pěkný kus cesty, než ji mohu přejít po mostku, pak se ještě musím prodírat křovím, nakonec tedy k moři dorazím pozdě, navíc by z toho asi moc nebylo, protože obzor je zakryt vysokou oblačností, což je tu bohužel docela běžné. Tak zase někdy příště. Cesta zpět také není triviální, poněvadž jsem přece vystoupil o stanici dřív. K té správné to není úplně blízko, když mě přestane bavit ta pomalá chůze, a tak i běžím, tak se mi aspoň podaří stihnout správný autobus. To jsem ten návrat zase zvrátil.

O vzdělání se v novinách mluví poslední dobou docela často, teď už se k němu zase vyjadřoval pan premiér, prohlašoval, že je třeba opět zvýšit počet hodin, které žáci na základních a středních školách tráví ve škole, aby se zvýšily jejich šance dostat se na vysokou školu. Od čtyřicátých let se totiž množství učiva nakládáno na děti zmenšovalo, což se mnohým představitelům starší generace moc nelíbilo. Navíc se má ve školách přitvrdit disciplína, aby nedocházelo k takové šikaně jako dnes. Jejich systém vzdělávání je totiž, jak jsem dosud pochopil takový, že základní a střední škola se soustředí jen na to, aby jejich žáci dokázali udělat přijímačky na co nejprestížnější vysokou školu, je poněkud smutnou běžnou praxí, že s tímto cílem na mysli, jsou pak vypouštěny jinak předepsané části učiva či celé předměty ve prospěch těch, které jsou k těm přijímačkám potřeba. *Ne pro školu, ale pro život se učíme*, tak není zrovna jejich heslem. Přijímačky na vysokou jsou sice těžké a stresující, ale potom už zase člověk tu školu podle všeho nemá problémy dokončit. O vašich šancích získat dobré zaměstnání pak rozhoduje hodně to, jakou školu jste vystudovali. Případá mi to úplně opačně než u nás, kde se pořád opakuje, jak ty chudáci děti jsou ve škole přetěžované, že je potřeba zvýšit počet studentů na vysokých školách i za cenu toho, že se sníží jejich úroveň. Běžného zaměstnavatele pak téměř nezajímá, jakou školu jste absolvovali, hlavně když máte titul, v mnohých případech je nezajímá ani to. Zajímavé taky je, že třeba na JAIST, což je ale škola pro ty, kdo už mají aspoň bakalářský stupeň za sebou, žádné přijímačky

nejdou, jenom pohovor. Další, co mi přijde zajímavé, že se k těmhle věcem tolik vyjadřuje zrovna premiér, u nás by to nejspíš byl(a) ministr(yně) školství. Vůbec to vypadá, že za vládu tu mluví jenom premiér i v jiných věcech, ale bude to spíš souviset s tím, jaký zde mají pohled na metody řízení, než že bych premiéra podezřívával z nějaké absolutní moci.

Neděle 21. ledna

Podle plánu jsem se vydal před návštěvou bazénu ještě na kraj Kanazawy pro další boty na běhání, tyhle stály jenom asi pět tisíc. Na plavání je stejně asi nejlepší, když se pak člověk naloží do vířivky a kouká přes okno na zasněžený vrchol Hakusan, škoda že tomu musí předcházet ty dva kilometry a musí k tomu být slušná viditelnost. Asašoriju vyhrál další turnaj, což se celkem dalo čekat.

Úterý 23. ledna

Dnes sem na deset dní přijíždí Ondra Čepek, tak si zase po dlouhé době budu moci promluvit česky. V jednu jsme pro něj s Hiraishim jeli do Komatsu na nádraží. Vrátime se tak akorát, abych nemusel vynechat hodinu japonštiny, co se týče gramatiky, tak přitahuje, zdaleka to není tak jednoduché, jak se na první pohled zdálo, k mas a mašta se přidalo mašjó a z členů by se člověk mohl i pomást. Dobrá zpráva ale je, že pořadí větných členů není nijak dané. Ke konci hodiny pak Izumi Kita, Kita je asi příjmení, pak chce opět něco za překladu Bonnie, přišel sem nějaký člověk, který nám rozdává dotazníky s informativní anketou pro cizince v Ishikawě. Vypadá to, že se snaží od každé národnosti vybrat reprezentativní vzorek, tak jej budu muset vyplnit taky.

Pak už se spíš tak bavíme, protože zbývá už jen asi čtvrt hodiny. Yamamoto sensei má stále dovolenou, a tak mne a Josefa učila pouze Bonnie. Původem je opravdu z Hongkongu, do Kanady se přestěhovala, když jí bylo třináct nebo čtrnáct, tedy v době, kdy se britská koruna vzdala Hongkongu ve prospěch Číny, což mi koneckonců mohlo dojít i bez wikipedie. V Hongkongu má zřejmě ještě prarodiče, a tak se tam občas ukáže, ačkoli většinu času tráví v Torontu. Angličtinu se přirozeně učila už od školky, ač jejím rodným jazykem je kantonská čínština. Později se naučila i mandarínskou, jsou prý vzájemně dost odlišné. Japonštinu se učila v Torontu na vysoké podle stejné učebnice, jakou teď používáme my, což by se mohlo zdát zvláštní při zmatku, jaký u nás vládne u učebnic angličtiny. Začala s tím prý proto, že se jí líbilo japonské umění, hudba a tak.

Vzhledem k tomu, že se jí nejvíc líbí rock, tak si od ní asi moc nemohu nechat poradit nic zajímavého. Sice jsem to konverzačně zkusil, ale vzhledem k tomu, že vyšlo najevo, že vlastně neumím říct, co se mi líbí, nemohu z principu uspět. Josef se s ní za to docela shodne, protože jemu se pro změnu nejvíc líbí hardrock⁶, dokonce zná i nějakou místní známou skupinu. Kromě toho má ráda karaoke, což si chce časem zkusit i Josef, protože by si to prý měl zkusit každý, kdo se dostane do Japonska, no nevím, jenom doufám, že to opravdu není povinné. Ještě se spolu baví o čemsi, co nazývají *enka*, prý jde o styl předcházející japonskému popu. To bude asi něco takového, co tu občas pouštějí i v televizi, je to sice o něco lepší než J-Pop, ale pořád to úplně nespĺňuje moje představy o déle poslouchatelné hudbě. Aspoň zní sem tam ty písničky různě, to v J-Popu slyšíte jednu písničku a říkáte si, že je to docela zajímavé, slyšíte druhou, třetí a čtvrtou už si dokážete snadno představit, protože se shoduje s předchozími. Bohužel už jsem slyšel těch písniček víc, a tak se nedivte, že se mi to nějak nelíbí.

Josef mimochodem kouří, což jsem bohužel posledně i cítil a dneska ho i viděl, kromě toho si v sobotu pořídil místní telefon za jeden jen, hned mi ho i ukazuje, má tam samozřejmě všechno od mejlu po web, v Evropě se prý prodává za čtyři sta eur, on jestli pochopil dobře smlouvu, kterou má na šest měsíců, tak i tak ji může beztrápně ukončit a přejít ke konkurenci. Je to prý jeho první telefon v životě, o to to bylo těžší, ale prodavač prý uměl anglicky. I tak vyplnit všechna lejstra ke smlouvě nebylo úplně triviální. Tak výhodné je to snad proto, že je na telefonu ještě vyražené logo Vodafone, který se tu asi nedávno změnil na Sofbank. Mimochodem kromě těchhle hodin japonštiny prý Bonnie pracuje na obecním úřadě, jednak objíždí okolní školky, v nichž povídá dětem o Kanadě, jednak je trochu učí anglicky, se stejným účelem objíždí i základní školy, hlavně tam prý mluví o Kanadě. Když není zrovna žádná škola ani školka k navštívení, tak pomáhá na úřadě s překlady. Tatsunokuchi si prý nevybrala, bylo jí přiděleno, když prostě požádala, že by chtěla takhle jet do Japonska.

Ještě si pak v kanceláři popovídáme s Ondrou a jdu zapsat tenhle zápis. Pro odlehčení bych snad jen dodal, že už jsem si přečetl asi tři a půl příběhu z té knížky starých japonských příběhů od toho angličana, o níž jsem vloni psal. Začíná to příběhem o čtyřiceti sedmi róninech, který je docela známý a pro japonskou povahu typický. Mrtvolami se to tam jen hemží, i příběh, který se jmenuje po nějakých dvou milencích se vyvíjí tak, že z ní se stane prostitutka, protože její rodiče se dostanou na mizinu a z něj se stane loupežný vrah, aby za ní moh docházet. Ten, co čtu teď už se ničím jiným, než vražděním snad ani nezabývá. Případá mi to fakt nepochopitelné, že tam k tomu vraždění nemají aspoň trochu romantiky, ale možná jí i v tom jenom nevidím. Mají tam zato pořád takové ty rytířské hlášky, asi jako v Evropě měli podle různých románů rytíři nejpozději za gotiky, tady jim to ale vydrželo až do devatenáctého století a ještě jim chybí dámy jejich srdce. No, je to zajímavé čtení, už se těším, až dojdou k pohádkám, ty, co jsem tady četl v knížce s asi čtyřmi pohádkami z Tatsunokuchi, byly celkem mírumilovné a dokonce bez samurajů.

⁶Osobně stejně nechápu, jak je možné, že v tom mají někteří lidé tak jasno, protože když si v hlavě projdu hudbu, která se mi kdy líbila, najde se v ní snad od každého žánru něco. Považuji to za značný hendikep, oč by v takových situacích bylo snazší, kdyby se mě někdo zeptal, co poslouchám a já bych mu mohl dát jednoduchou a jasnou odpověď.

Středa 24. ledna

Opět jsem se dočetl pár zajímavých zpráv. Předně si nemyslete, že si postavíte v nějakém z Ósackých parků, například Ogimachi, stan, budete v něm přes deset let bydlet, necháte si na tuto adresu posílat poštu a pak si vás úřady na této adrese zaregistrují. Jak se přesvědčil šestapadesátiletý Yuiji Yamauchi, může vám to projít u soudu nižší instance, ale vyšší soud stejně prohlásí, že *Park not address of homeless*. Ale ještě se uvidí, co na to nejvyšší soud. Podle nějakých komentářů bez místa bydliště pro úřady v podstatě neexistujete, nemůžete mít zdravotní pojištění a nemůžete ani volit, takže nemáte ani minimální šanci vybrat si politika, který by pro vás něco udělal. Mě připadá dost zajímavé, že vůbec nějaký soud připustil, že bezdomovec, který se usadí na veřejném prostranství v městském parku si tam po několika letech života může zřídit trvalé bydliště.

Když už jsme u těch soudů, tak před čtyřiceti lety, tedy roku 1967, se začali soudit Tchajwanci s propekingkými Číňany o vlastnictví jedné ze studentských kolejí v Kjótu. Před dvaceti lety v této věci rozhodl soud ve prospěch Tchajwanců, protože kolej snad pořídila čínská nacionalistická vláda, která roku 1949 prchala z Číny na Tchajwan, ale není to tak jednoduché, protože to v tu dobu byla čínská a ne tchajwanská vláda, navíc roku 1972 uznalo Japonsko pekingskou vládu jako jedinou legitimní čínskou vládu v Číně⁷. Proto asi roku 1977 rozhodla nižší instance ve prospěch propekingských studentů. Takhle si to pak pinkaly ty soudy sem tam, nakonec sice všechny rozhodly ve prospěch Tchajwanců, nicméně ještě se nevyslovil nejvyšší soud, který, po letech a letech váhání, kdy asi doufal, že se to nějak vyřeší samo, přece jen v této věci zasedne. Detaily viz článek Taiwan-China dorm row before top court. Ale stejně, čtyřicet let, to už by u nás skončilo ve Štrasburku, kde by na naší republice už dávno obě strany vysoudily nemalé odškodné.

V osmdesátých letech umožnilo Japonsko automatické získání pracovních víz osobám, které mají japonské předky. Jak se žije Brazilcům, jež této možnosti využili a i jiným cizincům tohoto druhu, v Oizumi, dočtete se v článku *Foreigners, if conspicuous, hard to fit in*, už titulek, v překladu asi *Cizinci, vyčnívají-li, těžko zapadnou* vypovídá mnohé a obsah je neméně zajímavým obrázkem toho, jak těžké je asi usadit se tu natrvalo.

Jinak se nic zajímavého nedělo, Hiraishi ráno promítal nějakou slideshow k projektu, o kterém tu měli v plánu s Ondrou mluvit. Odpoledne začalo pršet, ale protože to bylo slabé, tak jsem stejně šel běhat, poněvadž jsem ještě nestihl zkusit ty nové boty, předběhl jsem v nich další „motorku“, tahle byla trochu rychlejší, soudě podle psa.

Čtvrtek 25. ledna

Dopoledne jsme byli na další slideshow v budově na druhém konci JAISTu u dalších lidí, kteří by snad měli na tom projektu, o němž tu chtějí Ondra s Hiraishim diskutovat, spolupracovat. Teď zase oni říkali, co dělají. Po obědě chce pak Ondra něco vytisknout, což nás vede k pokusu na jeho windowsovém notebooku nainstalovat místní tiskárnu. Ukazuje se, že to není zdaleka triviální. Na první pokus ji windows nedokážou nijak na síti najít, přizvu tedy na pomoc Ošiteho, který byl zrovna poblíž. Když Ondru nanaviguje na stránku Ricoh s tím, že si asi bude muset nainstalovat ovladač, zjistí se, že síťový kabel, který si u tiskárny vstrčil do notebooku je hluchý. Přesunujeme se tedy k mému stolu, kde je kabel funkční, ale ani tak windows tiskárnu nenajdou⁸, nezbyvá proto, než skutečně najít příslušné ovladače. Ani to není snadné, protože tato tiskárna se zřejmě prodává jenom v Japonsku, přinejmenším ovladače jsou ke stažení jen na japonské verzi stránek výrobce. Ani to by pro Ošiteho nebylo obtížné, ale Ondra nemá na notebooku japonské fonty, a tak to nakonec musí udělat tak, že Ošite i Ondra současně klikají každý na svém notebooku. Nakonec po odsouhlasení několika dialogových okének se přece jen podaří tiskárnu nainstalovat.

Dneska jde Ondra běhat se mnou, ale potom říkal, že to asi bylo naposled, poněvadž se mu při tom ozval zub, který jej trápí od té doby, co sem přijel. Odpoledne přijel ještě profesor Vlach, který jinak učí na nějaké univerzitě v Kjótu. Jdeme všichni na večeři do menzy, díky pokračujícímu hovoru, mimochodem velmi zajímavému, se docela protáhne.

Pátek 26. ledna

Asi ve dvě veze Hiraishi Ondru do Tatsunokuchi k zubaři. Ondra se však vrací ne zcela spokojen, neboť zubař mu do zubu pouze vyvrtal díru, vložil do ní jakousi vatu a to bylo vše, před tím mu jej vlastně ještě zrentgenoval, přišlo to asi na šest a půl tisíce jenů. Nedal na to žádnou desinfekci či cokoli jiného, a ani jej ničím nevyplnil. No, uvidíme, zatím to prý bolí o něco méně, ale přece je prý ten zub trochu cítit. V půl šesté se pak odjíždí do Komatsu na hromadnou večeři do čínské restaurace. K tomu se přidávají i ti Vietnamci, s nimiž jsme mluvili včera. Jedeme tam autobusem, který patří oné restauraci. Čína to byla zřejmě dosti pojaponštělá, neboť součástí byly i syrové ryby, ale bylo to hrozně dobré. Jenom to vypadalo, že pořád nosí další a další předkrmy, kterých ale bylo hrozně moc, nejlepší byly takové těžko popsatelné krevety, ale i jinak tam byla spousta mořských potvor, mezi jiným medúzy a cosi, co snad ani nemá české jméno a anglické si nepamatuji. Rýže kupodivu přišla až na konec a vlastně to nebyla ta hlavní složka, ačkoli bych jí přivítal i víc. K tomu jsme měli pivo a později i saké, tak aspoň Ondra ten zub tolik necítil. Nalévat si sám sobě asi člověk opravdu nemá. Na závěr byl zákusek, jednalo se o jakýsi pudink ze sóji, aspoň mi to tak připadalo, ale bylo to děsně dobré. Prý se to jmenuje anin, či tak nějak. No, nevím, jestli ještě v Čechách někdy budu moci jít do čínské restaurace.

⁷Zní to trochu kostrbatě, ale vzhledem k tomu, že Tchajwan sám sebe považuje za tu pravou Čínu, tak vlastně taky mají čínskou vládu.

⁸Nechci nějak nasazovat, ale konkurence nejenže na místním sluníčku to bylo snadné, což by se dalo čekat, ale i konkurence z Cupertino si tiskárnu našla hned, třebaže ji nerozeznala přímo jako Ricoh, ale považovala ji za řadovou postscriptovou tiskárnu.

Sobota 27. ledna

Tak Ondru ten zub bolet nepřestal, naopak, když včera vystřízlivěl, tak ho tak chytil, že už nemohl skoro do rána usnout. I nudlová polévka k obědu pro něj byla obtížným soustem, a celý den si musí ten zub chladit studenou vodou. Teď navečer jej tedy pan profesor Vlach, Tang a Ošite, který má auto, veze k jedné zubařce, s níž má dobré zkušenosti. O tom zubaři z Tatsunokuchi totiž ani Hiraishi nic nevěděl, jenom to, kde je, přesto, že se prý ze začátku zdálo, že ho zná dobře.

Vrátili se asi až po dvou hodinách s tím, že zubařka měla do šesti a oni tam byli později. Ta dlouhá doba byla způsobena tím, že cestou zpět zabloudili. Zítra ráno tam tedy pojedou znovu.

Neděle 28. ledna

Na oběd jsme šli společně do jakéhosi Jūjū, což je jedna restaurace vedle JAISTu, Ondru nakonec k té zubařce prý odvezl Hiraishi. Jeho studenti mu totiž prý zavolali, protože se báli nést za situaci odpovědnost. Mohlo by to totiž vypadat, že Hiraishi zvolil v pátek špatného zubaře a oni by se nyní mohli dostat do podezření, že snad přiznávají, že opravdu došlo k chybě, a vůbec, já to taky nechápu. Prý Ondrovi zubařka zub vyčistila a nacpala tam nějakou plombu, kromě toho dostal asi šest druhů prášků, mezi jinými antibiotika. Porce tu mají nějak velké, ale vepřové na zázvoru bylo moc dobré. Pak jsme se ještě koukali v kanceláři na zprávy a vedli řeči, ale plavání jsem si stejně neodpustil.

Úterý 30. ledna

Dneska je zase krásně, včera sice pan profesor Vlach sliboval místnímu profesoru Onovi, což je prý vášnivý lyžař, že sem ten sníh určitě ještě přijde, ale osobně tomu už nevěřím. Zvlášť při takto slunečném počasí. Západ slunce však byl opět nádherný. Profesor Vlach zase dnes odpoledne odjel a zítra dopoledne odjede i Ondra, tak se zase asi můj denní výdej slov podstatně zredukuje. Odpoledne se tu stavila sekretářka, protože se zjistilo, že musím sepsat do konce týdne asi dvě až čtyři stránky o tom, o čem jsem tu zatím přemýšlel. Včera měl mimochodem Ondra přednášku obecně o booleovských funkcích, na závěr se pan Ho zeptal, jak souvisí SAT s CNF, bohužel vážně. Jamamoto sensei už na japonštině byl, podle jeho slov měl snad chřipku. Jak se věty komplikují, dají se tam vymyslet čím dál vtipnější situace, uvažte třeba následovný dialog:

A: „Icumo kono nywa de ohanami o šimas ka.”

B: „Éé”

A: „Wataši mo tokidoki koko de ohanami o šimas.”

B: „Só des ka.”